

NOORDTAK: HOE EEN NIET BESTAANDE TREIN JE LEVEN KAN BEÏNVLOEDEN.

Hoe het kwam.

In China heeft elk jaar een naam. Het jaar van de hond, de kip, de slang. Sommige jaren bij ons hebben dat ook: het jaar van de verbouwing van de schuur of het jaar van de tuin. 1999 was voor mij het jaar van de Noordtak.

Het kwam onverwacht. Ik wist wel dat er plannen waren voor “tracés”, maar ik dacht dat het niet zo’n vaart zou lopen. Omdat ik JA NEE op de brievenbus heb, kwamen ook “de Gids” en de folders van de gemeente niet door. Op de boerderij moest nog veel gebeuren. We waren hier net drie jaar, niks was echt af. Over de wei hobbelen, naar de overvliegende ganzen te kijken en iets doen voor mijn koeien en mijn koppeltje schapen was wat ik het liefste deed. Oude dag als hobbyboer. Zei niet een oude dichter:

*“Gelukkig hem, die ’t is gegeven
temidden van ’t onnozele vee ,
dat nooit noch kwaad noch onrecht dee,
zijn laatste dagen af te leven”*

Maar begin maart begon er toch wat te broeien. Ik ging naar het gemeentehuis om de NOV MER/Nota te lezen. De schellen vielen van mijn ogen! Hier was 1,3 meter rapport en er stond nergens waarom die spoorlijn nodig was. Er stond ook niets over de baten, terwijl de kosten van aanleg van de vier tracés op een halve bladzij waren samengevat. Wat krijgen we nu? Ik werd kwaad.

Nu moet U weten dat ik meer dan dertig jaar werk heb gedaan in de Derde Wereld. Landbouw-ontwikkelingsprojecten identificeren, plannen, uitvoeren en evalueren. Meestal voor de Nederlandse regering, soms voor de Wereldbank. De laatste vijftien jaar werkte ik ook nog aan de Universiteit in Wageningen. Hier legde ik de studenten uit hoe je een situatie moest analyseren en hoe je een project moest beoordelen voordat je goedkeuring vroeg om het te financieren. Daar waren regeltjes voor. Voor een projectje van een paar miljoen moest een gedegen economische en sociale rechtvaardiging zijn. Bovendien moest altijd worden nagegaan welk effect het project had op het milieu, op de positie van de armen en op die van de vrouw! Nederland wist hoe het in de Wereld moet! Pronk voorop. Een project zonder goede “justificatie” gooide Pronk persoonlijk in de prullenbak.

Actiegroep Almen en “Gorssel trekt aan de noodrem”.

Maar de Nederlandse politiek presteerde het om al een studie te maken naar alternatieve tracés terwijl niet eerst was vastgesteld welke de economische betekenis en de sociale effecten van een project waren. Dat kan echt niet, vond ik. Ik kreeg het “rapport Hermans” uit 1992 in handen, op basis waarvan het kabinet had besloten om de Betuweroute uit te voeren. Een onvolledig verhaal, vol met aannames, die niet waar gemaakt konden worden. Ik schreef een inspraakbrief, en maakte een stukje voor de Gids. Ik maakte op het gemeentehuis kennis met Teun Groothedde en wethouder Schrijver, die zeer goede nota’s en folders hadden uitgebracht. In de krant kwam een artikeltje: “Noordtak: een boze droom”, waarmee ik hoopte dit “groteske bedrijfsongeluk” te kunnen stoppen. Ik zocht contact met het groepje “Stop de Noordtak”. Ik praatte met Medard Hilhorst, die achter het kerkhof in het huisje van Olden woont. Hij was ook verontwaardigd, en suggereerde dat ik maar eens naar de Almense actiegroep tegen de Noordtak moest gaan. Deze groep waarin ik onder andere Arjan Brunger, Geert Berends, Liesbeth Aiking, Wim ter Meulen en Els Rammeloo tegenkwam, was niet gericht op advies aan de gemeente (zoals de zogenaamde Klankbordgroep) maar meer op actie.

Op een avond in April riep de gemeente de verschillende actiegroepjes bijeen. Een stuk of twintig mensen. Ieder hield zijn verhaal. Het bleek dat de gemeente wel enige financiële steun wilde geven aan een samenwerkingsverband van actiegroepen. In andere gemeenten, zoals Bathmen en Doesburg bestonden zulke groepen al. In de Gorsselse vergadering was echter niet zoveel enthousiasme. Dus maar eens gebeld met Piet Looise, het D66 gemeenteraadslid, op wiens school ik wel eens een verhaal had gehouden. Hij gaf me een naam en via deze naam kwam ik bij Lau Wachters. Er volgde een vergadering van de Almense actiegroep, waarin besloten werd om een Gorsselse actiegroep op te richten. Het lukte. Wachters werd penningmeester, Erik Kanters secretaris en Connie Akkermans lid. Notaris Galle maakte een Stichtingsacte om niet: "Gorssel trekt aan de noodrem" was van de grond.

De acties

Dan volgt het drukken van protest kaarten "Groeten uit Gorssel " bij Doevendans, en het plaatsen van die kaarten bij campings en de horeca. En het maken en plaatsen van de borden NEE HET GEBEURT NIET (een kreet van Frits Gies). Op een mooie zomeravond met Geert Berends en Arjan Brunger op stap om grote borden langs de ingangswegen naar Gorssel te plaatsen. Als dieven in de nacht! Na een week zijn de meeste weg. Blijkt dat de Provinciale dienst Rijkswaterstaat ze had verwijderd. We krijgen ze terug en plaatsen ze nog een keer.

We hebben geen cent. Een actie voor het plaatsen van een halve bladzij advertentie in alle oplagen van het Gelders dagblad wordt gefinancierd met 50 gulden elk, door 250 Gorsselnaren. Het eerste succes! Kopieën van de advertentie wordt naar veel organisaties en politici gestuurd tegelijk met het persbericht van de oprichting Netwerk Noordtak: een twaalftal groeperingen van Doesburg tot Delden. Hiervan word ik secretaris en doe ik de publiciteit. Niemand staat hiervoor te trappelen! Er volgt een interview voor de ontbijttelevisie, aan het Twentekanaal. Gerrit Enserink staat 50 meter verder met een hoogwerker waaraan een groot bord hing: *Laat de Betuwelijn toch varen!* Met Liesbeth Aiking houd ik nog een praatje voor de Vereniging van plattelandsvrouwen, en neem behalve de vele persoonlijke bijdragen ook de koffiekas mee!

Daarna is het vooral brieven schrijven aan politici en maatschappelijk organisaties. In augustus brengen we op initiatief van Jef Beerends alle milieuorganisaties ertoe zich krachtig uit te spreken tegen de Noordtak. Subgroepen van Netwerk Noordtak organiseren fietstochten en pompoenenverkopen, en er komen stickers en felle protestfolders uit.

De beslissing.

De grote verrassing is op 1 september. Minister Netelenbos verklaart dat de Noordtak te duur is voor het betrekkelijk geringe vervoersaanbod, en dat de protesten tegen de verwoesting van het landschap en de 15.000 protestbrieven ook hun rol hebben gespeeld. Het circuit staat niet stil: telefoon, radio, TV, kranteninterviews etc. Intussen is Lau Wachters klaar met een kraakheldere nota over Betuwelijn en Noordtak. Netelenbos is toevallig in Arnhem en we bieden haar de eerste exemplaren persoonlijk aan. Na de bevestiging van de beslissing door het kabinet, krijg ik een fles wijn van Hilhorst, een bos bloemen van Connie, en felicitaties aan de deur van Appie Braakhekke, de boer die hier vroeger woonde. Hartverwarmend. Het is een gevoel alsof de oorlog gewonnen is. Je beseft ook dat er naast mensen die nergens warm voor kunnen lopen veel aardige en gemotiveerde mensen zijn, met wie je iets voor elkaar kan krijgen. Karel Brinkman komt zwaaiend met de krant aan. Hij vindt het allemaal prachtig en komt een borrel drinken. Na afloop ga ik de koeien en schapen water geven. Het onnozele vee heeft geen benul van de opwinding

En de “Provincie” staat ondertussen als een verwend kind te stampvoeten. Ze wil tenminste een halve Noordtak, en ze wil niet meewerken aan de Betuwelijn als ze hun zin niet krijgen. Wie vertegenwoordigt “de Provincie” eigenlijk?

Op 14 september is er een protest bijeenkomst met NORMAAL in Doesburg, de start van het herfstoffensief van NETWERK NOORDTAK . Bennie Joling op dreef, maar ook de onvermoeibare Ton Kleyn uit Asperen en Toos Brautigam uit Angeren, die al 10 jaar bezig zijn. Op 24 september volgt het bezoek van de Statenleden, die bij het kerkje van Joppe fors uitgeoeterd worden omdat ze gedeputeerde de Bondt steunen in het verkwanselen van wettelijk beschermd cultuurlandschap en het leefmilieu van Gelderland voor een paar honderd imaginaire arbeidsplaatsen in Valburg. Schande!

Het blijft intussen elke dag druk met die verdomde spoorlijn. Ik raak behoorlijk achter met het werk in huis en op de boerderij en Carla vindt het allemaal niet zo leuk meer. Ik ook niet, maar ja. Als je A hebt gezegd moet je ook B zeggen, en er zijn slechtere bezigheden.

In oktober volgen weer allerlei vergaderingen, Gorssel, Netwerk, de “bestaand spoor “ groep RONA, echte nimbies (not in my backyard) die zich “Noordstakkers” noemen. Er wordt ook nog een super samenwerkings-verband opgericht van Noordtak, Zuidtak en Hoofdtak. En de actie voor het verzamelen van 40.000 handtekeningen voor een referendum gaat van start. Er zijn gesprekken met Kamerleden en er is een hoorzitting in de Kamer. Hier trekken we tezamen met de bestaand spoor groepen (die ook bij Netwerk zijn aangesloten) één lijn: geen Noordtak en geen toename van verkeer over bestaand spoor als gevolg van de Betuwelijn.

De gedachte achter dit alles is dat *elke gebruiker van infrastructuur zal moeten betalen voor de kosten en de lasten die hij veroorzaakt*. De kosten zijn de investeringen en de eventuele exploitatiekosten, de lasten zijn de vernietiging van landschap en van de kwaliteit van het leven. Het zal de “verlader/ vervuiler” duidelijk moeten zijn dat de prijs voor transporten over spoor daarom hoog moet uitvallen. Maar gelukkig is het spoor niet onvervangbaar en de transporteur zal gemakkelijk kunnen uitwijken naar water (bestaand: Twentekanaal of zee) of naar de weg. Als je echter spoorvervoer aantrekkelijk maakt door het (met belastinggeld) te subsidiëren krijg je geheid gedonderd, dat blijkt wel. Het creëert méér lasten, zonder dat er maatschappelijk baten tegenover staan

Al met al was het laatste jaar van de twintigste eeuw een goed jaar waarin ik door alle contacten ook meer Almenees geworden ben. En dat is nooit weg!!

Kees Zijderveld.
Azinkdijk 2
Almen.

1 november 1999.